

Mieszkamy nad morzem

Materiał składa się z sekcji: "1. Co nam daje morze?", "2. Miejscowości nadmorskie w Polsce", "3. Żuławy Wiślane", "Podsumowanie", "Słownik", "Zadania". Zawarto w nim informacje na temat rozwoju gospodarki i turystyki na Pobrzeżu Bałtyku.

Zwrócono uwagę na powstawanie i rolnicze wykorzystanie Żuław Wiślanych.

Materiał zawiera 15 ilustracji (fotografii, obrazów, rysunków), 6 ćwiczeń interaktywnych z możliwością sprawdzenia poprawności odpowiedzi. Są to zadania wielokrotnego wyboru, jednokrotnego wyboru, typu prawda – fałsz i tekst z lukami sprawdzające wiedzę o dziedzictwie kulturowym Pobrzeża Bałtyku i jego wykorzystaniu gospodarczym.

Słownik pojęć zawiera wyjaśnienia terminów: "bursztyn", "prom", "stocznia", "elektrownia wiatrowa".

Mieszkamy nad morzem

W Polsce można zamieszkać w mieście, które ma port morski, a leży kilkadziesiąt kilometrów od morza. Można także zamieszkać na terenie położonym poniżej poziomu morza i poruszać się po suchym gruncie. Jak to jest możliwe i gdzie znajdują się takie miejsca?

Trzęsacz

Źródło: Jerzy Górecki, dostępny w internecie: pixaby.com, domena publiczna.

Aby zrozumieć poruszane w tym materiale zagadnienia, przypomnij sobie:

- podstawowe składniki krajobrazu;
- warunki klimatyczne, jakie panują nad morzem latem i zimą;
- w jaki sposób kształtowany jest klimat nad morzem;
- cechy pobraży.

Twoje cele

- Omówisz korzyści, jakie daje Polsce położenie nad morzem.
- Wymienisz główne miasta wybrzeża.
- Wyjaśnisz, jak powstały żyzne gleby Żuław Wiślanych.

1. Jakie korzyści daje nam morze?

W Polsce działają **stocznie** (największe znajdują się w Gdańsku, Gdyni i Szczecinie), w których buduje się i naprawia statki. Ze Świnoujścia, Gdyni i Gdańska wypływają **promy** do nadbałtyckich portów w innych krajach.

Największą korzyścią położenia nad morzem jest możliwość budowy **portu**, czyli miejsca, w którym statki mogą załadować lub wyładować towary. W Polsce funkcjonują 4 duże porty

morskie – w Gdańsku, Gdyni, Szczecinie i Świnoujściu – w których odbywa się ładowanie oraz rozładowanie przedmiotów transportowanych przez dany statek. Są również inne porty, np. w Elblągu, ale ruch jest tam niewielki. Szczecin jest portem szczególnie ciekawym. Położony jest kilkadziesiąt kilometrów od morza, z którym łączy się poprzez rzekę Odrę.

W Polsce funkcjonuje także ponad 60 przystani i **portów rybackich**.

Polska flota rybacka składa się obecnie z łodzi i niewielkich kutrów. W wakacje ich załogi często organizują rejsy z turystami

Źródło: epodreczniki.pl, licencja: CC BY-SA 3.0.

Do polskich portów mogą wpływać jednostki długie nawet na 300 m

Źródło: epodreczniki.pl, licencja: CC BY-SA 3.0.

Źródło: (Różyński i Szmytkiewicz 2018), dostępny w internecie: [researchgate.net](https://www.researchgate.net/publication/330110103), licencja: CC BY-SA 3.0.

Stare miasto w Gdańsku bez względu na porę roku i dnia przyciąga wielu turystów

Źródło: epodreczniki.pl, licencja: CC BY-SA 3.0.

Pobyt nad morzem jest znakomitą okazją do zwiedzenia jednego z kilku zacumowanych na stałe statków pełniących rolę muzeów. Zwiedzając je, można dowiedzieć się, jak wyglądało życie i służba na morzu oraz poznać wkład Polaków w wydarzenia na świecie

Źródło: epodreczniki.pl, licencja: CC BY-SA 3.0.

Innym często odwiedzanym nadmorskim miastem jest Kołobrzeg. Znajduje się w nim port morski z funkcjami: handlową, pasażerską, rybacką i jachtową, a także źródła solanki, wody mineralnej oraz pokłady borowiny – służą one do leczenia chorób górnych dróg oddechowych, układu krążenia i stawów. Ponadto Kołobrzeg jest ośrodkiem kulturalnym.

Port Morski Kołobrzeg

Źródło: Kamil Barwinek, dostępny w internecie: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

Kamienice przy placu Ratuszowym w Kołobrzegu

Źródło: H. Ciszewska-Czyż, dostępny w internecie: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Kanał Drzewny – odnoga przepływającej przez miasto rzeki Parsęty

Źródło: JDavid, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

W Kołobrzegu zlokalizowany jest użytek ekologiczny Ekopark Wschodni, w którym występuje wiele gatunków ptaków

Źródło: Trututu, dostępny w internecie: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Przykładem mniejszego nadmorskiego miasta jest Darłowo, bogate w atrakcje turystyczne takie jak: stare miasto, Zamek Książąt Pomorskich, Kościół Mariacki, ratusz, rozsuwany most, bunkry, latarnia morska i port.

Zamek Książąt Pomorskich to gotycki zamek, którego budowę rozpoczęto w 1352 roku

Źródło: Jerzy Strzelecki, dostępny w internecie: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Władysławowo położone jest nad otwartym morzem oraz zatoką, a ponadto w pobliżu Nadmorskiego Parku Krajobrazowego. W mieście znajduje się port morski oraz molo.

Hel to miejscowość bogata w atrakcje turystyczne – znajduje się tam m.in.: Fokarium, latarnia morska, liczne piaszczyste plaże, Muzeum Rybołówstwa z wieżą widokową, port morski, liczne zabytki militarne, promenada, reprezentacyjny deptak (Ulica Wiejska).

Plaża w Helu

Źródło: Bartłomiej Bulicz, dostępny w internecie: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Wielką atrakcją dla zwiedzających te miejscowości jest fakt, że oferuje się tam rejsy po morzu na pokładach niewielkich statków.

Ćwiczenie 1

Uzasadnij stwierdzenie, że na Półwysep Helski warto przyjeżdżać nie tylko latem.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ciekawostka

Pobyt nad morzem daje szansę na niezwykle wrażenia kulinarne. Niektóre z nadmorskich miejscowości oferują możliwość zakupu świeżo złowionych ryb prosto z łodzi rybackich.

3. Żuławy Wiślane

Sz szczególnie ciekawym rejonem polskiego pobrzeża są **Żuławy Wiślane** położone w środkowej części Pobrzeża Gdańskiego. Jeszcze kilka tysięcy lat temu była to duża zatoka Morza Bałtyckiego, do której uchodziła Wisła. Rzeka bezustannie transportowała piasek i muł, osadzając je w pobliżu. Stopniowo teren ten zaczął wysychać i pokryła go roślinność. Proces ten przyspieszyli ludzie, osuszając duże połacie terenu. Obecnie Żuławy Wiślane to rozległa równina z żyznymi glebami. Część jest położona niżej niż powierzchnia morza. Obszar taki nazywamy **depresją**. Teren ten nie jest jednak zalewany, gdyż odgradzają go od morza wysokie, solidne wały. Żuławy poprzecinane są kanałami, których zadaniem jest zbieranie wody z okolicznych ziem. Bez tych kanałów grunt byłby podmokły, a depresje zostałyby zalane.

Żuławy Wiślane są niezwykle cenne dla rolnictwa. Występują tu jedne z najlepszych gleb. Tutejsze pola dają bardzo wysokie plony. Na środku Żuław powstało tylko jedno miasto – Nowy Dwór Gdański.

Rolniczy krajobraz na rozległych równinach Żuław Wiślanych

Źródło: epodreczniki.pl, licencja: CC BY-SA 3.0.

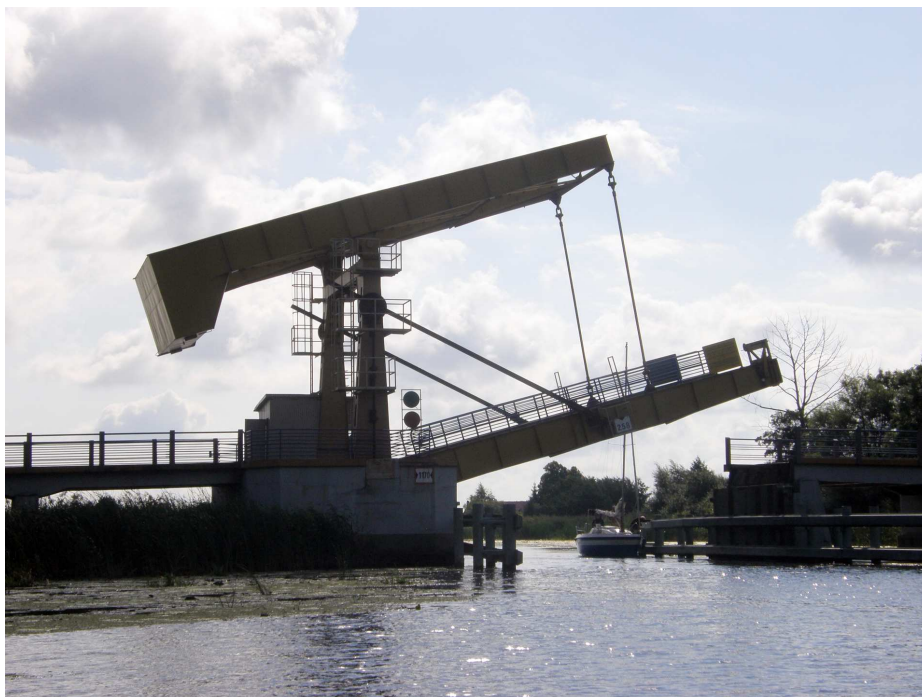
Ćwiczenie 2

Omów przyczyny, dla których na obszarze Żuław Wiślanych nie powstały wielkie miasta.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ciekawostka

Miasta sąsiadujące z Żuławami Wiślanymi słyną z okazałych zabytków. Do najpiękniejszych i największych na świecie należy zamek krzyżacki w Malborku. Na samych Żuławach można obejrzeć wiele ciekawych urządzeń technicznych związanych z systemem kanałów, takich jak mosty zwodzone czy śluzy.

Most zwodzony podnosi się, gdy kanałem lub rzeką ma przepłynąć statek, który jest zbyt wysoki, by zmieścić się pod przęsłem

Źródło: dostępny w internecie: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

Podsumowanie

- Sektory gospodarki narodowej powiązane z morzem to handel morski, rybołówstwo i turystyka.
- Gdańsk i inne miasta oraz wsie położone nad morzem posiadają szczególnie dobre warunki dla turystyki, wypoczynku, uprawiania sportów wodnych oraz dla celów uzdrowiskowych.
- Żuławy Wiślane to obszar cenny dla rolnictwa z powodu żyznych gleb.

Praca domowa

Ćwiczenie 1

Wydmy nadmorskie nie tworzą korzystnych warunków dla rozwoju roślinności. Jednak mimo niesprzyjających warunków na wydmach można spotkać gatunki pionierskie, które jako pierwsze pojawiają się na obszarach wcześniej nie zasiedlonych przez inne organizmy. Podaj przykład rośliny pionierskiej charakterystycznej dla wydm nadmorskich, będący symbolem wybrzeża Bałtyku.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

bursztyn

kopalna żywica drzew iglastych występująca w formie kamieni o zróżnicowanych kolorach, wykorzystywana głównie w jubilerstwie; największe na świecie złoża bursztynu znajdują się na południowych wybrzeżach Bałtyku

elektrownia wiatrowa

urządzenie zmieniające energię wiatru na ruch obrotowego wirnika, który może służyć do napędzania młynów, pomp i innych urządzeń; współcześnie służy najczęściej do produkcji energii elektrycznej

prom

statek służący do przewozu ludzi i pojazdów, wyposażony w rampę do szybkiego załadunku samochodów lub wagonów

stocznia

zakład przemysłowy, w którym buduje się, remontuje lub dokonuje się rozbiórki statków wodnych

Zadania

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 2

Zaznacz nazwy miast, w których znajdują się najważniejsze polskie porty morskie.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 3

Zaznacz jak się nazywa ozdobny kamień jubilerski wydobywany na południowych brzegach Bałtyku i czasem znajduwany na plażach.

☐ granat

☐ bursztyn

☐ łupek

☐ diament

Źródło: Andrzej Boczarowski, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Zaznacz prawdziwe informacje dotyczące Żuław Wiślanych.

- ☐ Na Żuławach ludzie nie mogą mieszkać przez cały czas; przebywają tam jedynie w okresie, gdy prowadzone są prace w rolnictwie.
- ☐ Teren Żuław wymaga ciągłego osuszania, gdyż dużą jego część zajmują depresje.
- ☐ Na Żuławach znajdują się gleby zwane czarnoziemami.
- ☐ Żuławy Wiślane mają duże znaczenie dla rolnictwa.
- ☐ Gleby na Żuławach zaliczane są do najlepszych w Polsce.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 5

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących depresji w Polsce.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Depresje występują u ujścia wszystkich polskich rzek.	☐	☐
Najgłębsza depresja w Polsce ma około 1,8 m p.p.m.	☐	☐
Depresje w Polsce leżą powyżej poziomu morza.	☐	☐
Najgłębsza depresja w Polsce występuje w okolicy Elbląga.	☐	☐
Depresja to obszar położony trochę wyżej niż niziny.	☐	☐

Źródło: Andrzej Boczarowski, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Uzupełnij tekst wyrażeniami podanymi poniżej.

Kilka tysięcy lat temu Wisła uchodziła do rozległej Morza Bałtyckiego. Największa z polskich rzek bezustannie transportowała drobny materiał skalny, osadzając go w pobliżu i tworząc deltę. W wyniku tego procesu powstały , czyli równina wypełniona żyznymi osadami przynoszonymi z całego Wisły.

ujścia

wyspy

Helu

wzgórza polodowcowe

Szczecina

źródła

mierzeje

zatoki

cieśniny

głębiny

Żuławy Wiślane

zlewiska

ujścia

Wolina

dorzecza

Góry Świętokrzyskie

Źródło: Andrzej Boczarowski, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 7

Oceń prawdziwość opinii dotyczących atrakcyjności turystycznej Gdańska.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Gdańsk jest najpopularniejszym wśród turystów miastem Polski.	☐	☐
Gdańsk jest najpopularniejszym wśród turystów miastem polskich pobrzeży.	☐	☐
Gdańsk jest dawną stolicą Polski.	☐	☐
W Gdańsku ścierają się wpływy różnych języków i kultur.	☐	☐

Źródło: Andrzej Boczarowski, licencja: CC BY 3.0.

Notatnik

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

